

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Ойын арқылы миды дамыту: Балабақшадағы нейропсихология негіздері

ЖАРИЯЛАНДЫ
06.04.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/177684/>

Асылбекова Гулсезим Сабырбековна

*Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы, Қаракөл ауылы**№7 “Айгөлек” бөбекжай-бақшасының педагог-психологы*

Кіріспе

Баланың дамуы – күрделі әрі көпқырлы процесс. Балабақша жасындағы балалардың танымдық, эмоциялық және әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруда ойын жетекші рөл атқарады. Ойын тек көңіл көтеру құралы ғана емес, сонымен қатар мидың нейрофизиологиялық дамуына тікелей әсер ететін маңызды құрал. Осы тұрғыдан алғанда, нейропсихология ғылымының негізінде балабақша жасындағы балалармен жүргізілетін ойынның маңызы зор.

Нейропсихология дегеніміз не?

Нейропсихология – жүйке жүйесінің құрылымдары мен психикалық қызметтердің өзара байланысын зерттейтін ғылым. Балалар нейропсихологиясы — мидың әртүрлі аймақтарының даму ерекшеліктерін, олардың баланың мінез-құлқына, сөйлеуіне, ойлауына әсерін зерттейтін сала. Бұл ғылым саласы баланың дамуында кездесетін қиындықтарды ерте анықтап, тиімді түзету жұмыстарын жүргізуге көмектеседі.

Ойын – миды дамытудың негізгі құралы

Ойын – бала дамуының табиғи формасы. Психолог Л.С. Выготский ойын

барысында баланың жақын даму аймағы іске қосылып, танымдық процестер белсенді дамитынын дәлелдеген. Сонымен қатар ойын арқылы:

- Қабылдау, зейін, ес, ойлау, сөйлеу қабілеттері дамиды;
- Қол мен көздің үйлесімділігі жетіледі;
- Кеңістіктік және уақыттық бағдар қалыптасады;
- Эмоциялық тұрақтылық пен әлеуметтік қарым-қатынас дағдылары дамиды.

Мысалы, құрастыру ойындары (кубиктермен жұмыс), үстел ойындары, қозғалыс ойындары баланың ұсақ моторикасын, логикалық ойлауын және координациясын дамытады.

Нейропсихологиялық ойындардың түрлері

Балабақшада қолдануға болатын кейбір нейропсихологиялық ойын түрлері:

1.Сенсомоторлық ойындар – дененің қозғалысын және кеңістіктегі бағдарын дамытады (мысалы: «оң-қолыңмен құлағыңды ұста», «арқамен жүр»).

2.Көру және есту есін дамыту ойындары – суреттерді есте сақтау, дыбыстарды тану (мысалы: «есте сақта да айт»).

3.Қимыл-қозғалыс ойындары – мидың оң және сол жарты шарларының үйлесімді жұмыс істеуін қамтамасыз етеді (мысалы: «Айна» ойыны, мұнда бала тәрбиешінің қозғалысын қайталайды).

Ойын мен мидың байланысын түсіндіретін нейробиологиялық дәлелдер

Зерттеулер көрсеткендей, ойын кезінде баланың миының маңдай бөліктері (фронтальды аймақтар) белсенді жұмыс істейді. Бұл аймақтар жоспарлау, зейін шоғырландыру және өзін-өзі бақылау функцияларына жауап береді. Сонымен қатар, допамин секілді нейромедиаторлардың бөлінуі арқылы бала өзін жақсы сезініп, үйренуге деген ынтасы артады.

Қорытынды

Ойын – баланың дүниені танудағы ең алғашқы және маңызды құралы. Нейропсихология тұрғысынан қарағанда, ойын – мидың жұмысын жетілдіріп, танымдық қабілеттерді дамытудың ғылыми негізделген тәсілі. Сондықтан балабақшада ойын арқылы нейропсихологиялық әдістерді жүйелі түрде қолдану – бала дамуы үшін аса маңызды қадам.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1.Выготский Л.С. *Воображение и творчество в детском возрасте.* — М., 1991.

2.Лурия А.Р. *Основы нейропсихологии.* — М., 1973.

3.Цветкова Л.С. *Нейропсихология детского возраста.* — М.: Владос, 2002.

4.Жарықбаев Қ., Қалиев С. *Жас ерекшелік психологиясы.* — Алматы: Білім, 2004.

5.Монтессори М. *Помоги мне это сделать самому.* — М.: Новая школа, 2000.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.